

Tradisjonsbåtar i fellesnaust til folket

*Ei prinsippskisse for
korleis fellesnaust for tradisjonsbåtar kan brukast til å aktivisera folk,
samstundes som ein vidarefører ein fleire tusenårig båtbyggjartradisjon?*

Situasjonsrapport i dag

Båtbyggjarane har få oppdrag – dei manglar ein marknad

Båtbyggjarane byggjer ein og ein tradisjonsbåt – kundane er stort sett privatpersonar

Kundane har ofte liten kunnskap og stiller få krav til båtbyggjarane - litt tilfeldig kva båtar som vert bygde

Kundane vil ofte ha nokså einsarta båtar – båtbyggjarane får lite øving i å byggja ulike storleikar/typar

Prismessig er tradisjonsbåtane er relativt dyre i samanlikning med moderne alternativ av tilsvarande storleik

Kundane/båteigarane brukar båtane berre eit fåtal dagar i året

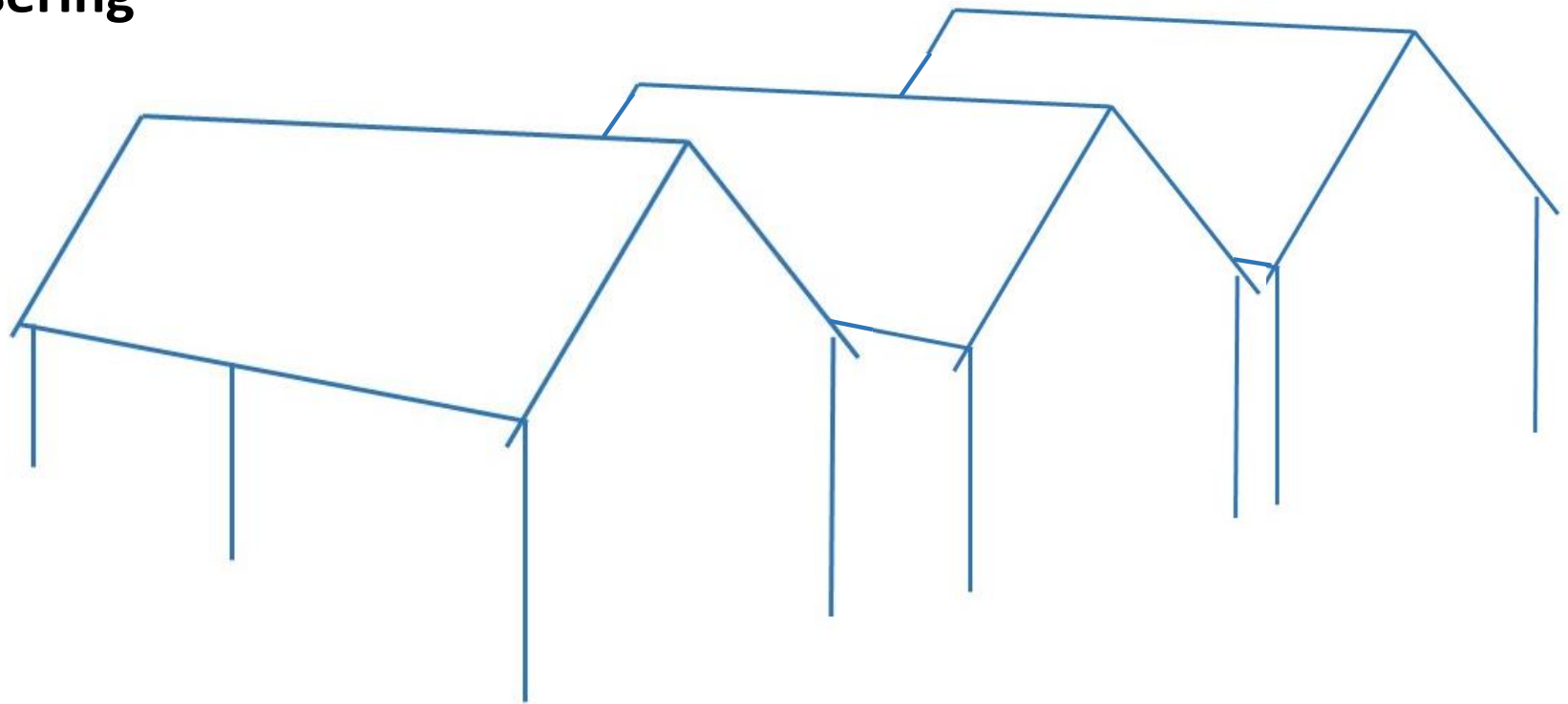
Kvart nybygg kjem berre eit fåtal personar til gode

Må det vera slik? Kan me tenkja annleis kring tradisjonsbåtane?

Tre grep som kan endra på dette

- 1 Utbygging av fellesnaust for tradisjonsbåtar
- 2 Fellestingingar av nybygde tradisjonsbåtar
- 3 Ny finansieringsmodell

1 Fellesnaust - plassering

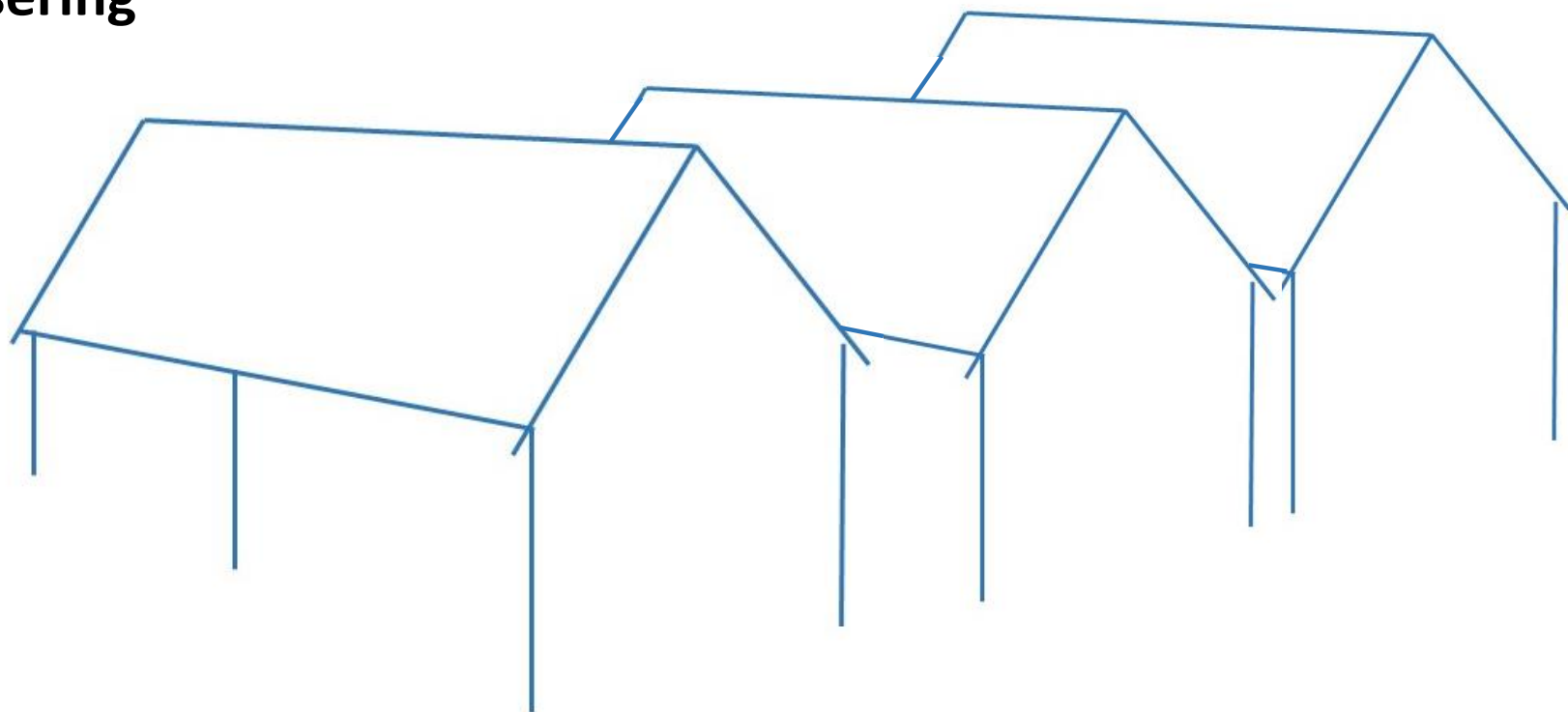

Allment tilgjengelege modul-utbygde fellesnaust på eksisterande allmennyttige aktørar sin grunn:

- med god tilkomst
- gode sjø- og landsetjingstilhøve
- aktivitets-attraktivt farvatn

gjerne plassert nær undervisnings- og kulturhistoriske stader

1 Fellesnaust - plassering

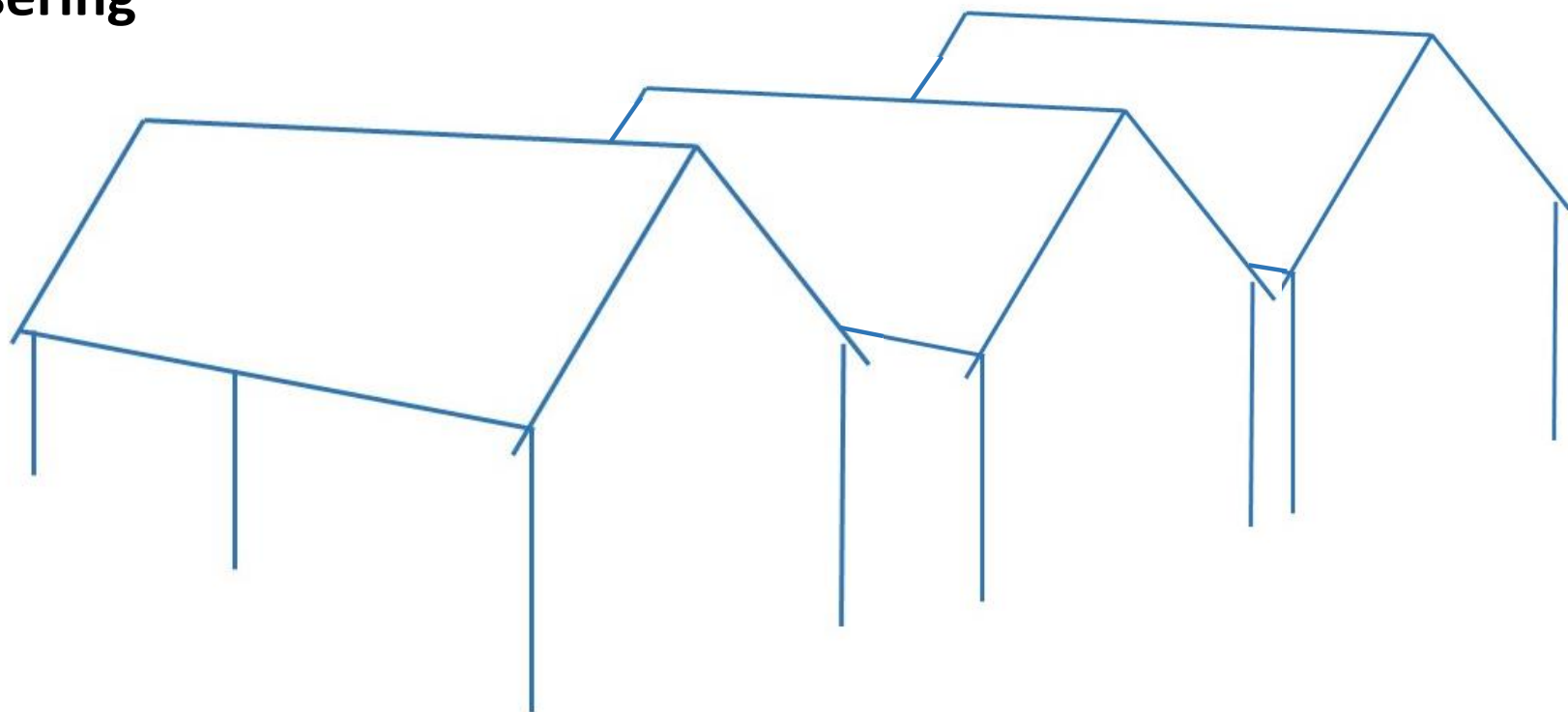
Allment tilgjengelege = nausta er open for allmenta, gjerne svært enkle i forma, kanskje berre med vegg på drevsida

Modul-utbygde = kvar modul rommar til dømes 3 båtar, så byggjer ein så mange naustmodular som kvar stad treng til ei kvar tid

Eksisterande allmennyttige aktørar sin grunn = der folk har allment tilgjenge, grunn eigd av td. kommunen, idrettslag, museum

Arkitektonisk varsomme bygg – fellesnausta skal ikkje dominera i området og dei er gjerne inngrepsmjukt utforma

1 Fellesnaust - plassering

Med god tilkomst = nær kollektiv kommunikasjon, bilvegtilkomst, parkering i nærleiken, snuplass for tilhengar nært slipp

Sjø- og landsetjingstilhøve = slak ludngrind/slipp/stø med ludnar skjerma for sjøgang utanfor nausta + betongslipp for tilhengar

Aktivitets-attraktivt farvatn = øyrikt skjerma farvatn for roing som primæraktivitet, open fjord dersom segling er primæraktivitet

Nær undervisnings- og kulturhistoriske stader = gangavstand frå undervisningsanlegg/kulturhistoriske stader der folk likevel er

1 Fellesnaust - utforming

Konstruksjonsmessig enkle naust - sikrar båtane mot sol, nedbør og anna væte - fremjer aktivitet på vatnet i staden for på land

Tilfar kan lagrast på bjelkane over båtane – kvar båt sitt tilfar ligg over sin båt, nausta har plansje med oversyn over båtar/tilfar

Båtane står på tregolv og vert støtta av fire båtkrakkar som vert plassert parvis på styrbord og babord ved innved

Som lokal tilpassing kan ein sjølv sagt nytta meir kompliserte naust eller nytta eksisterande bygg som fellesnaust

1 Fellesnaust - utforming

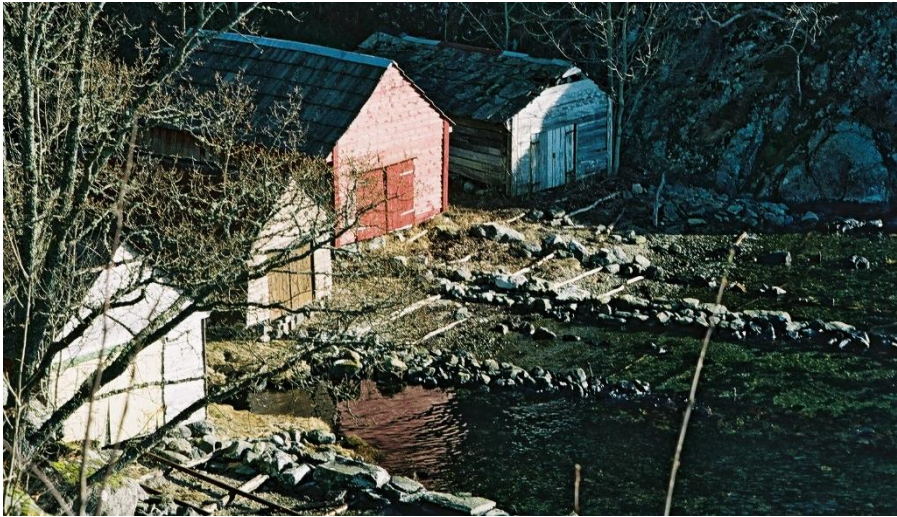

Golvflata i nauset på bildet er 6,6 meter langt og 7,0 meter breitt,
(langt nok for færingane til høgre og i midten, men for kort for seksæringen til venstre)

Med så opne naust bør naustlengda vera minst 150 % av lengda til den lengste båten for at taket skal dekkja tilstrekkeleg

Naustbreidda bør vera minst 175 % av samanlagd båtbreidde for at det skal vera nok plass mellom og rundt båtane

1 Fellesnaust – utforming

Stø

Ludngrind

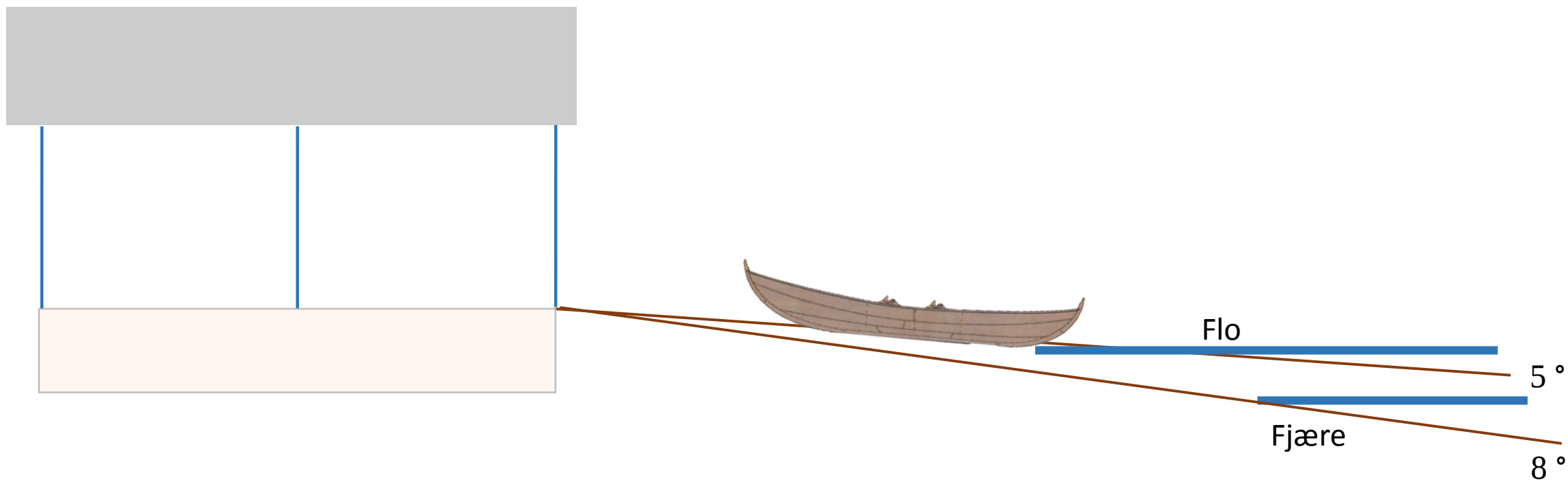
Betongslipp

Stø: staden i fjøra eller på stranda der ein lender med båtane, der ein dreg dei opp på land eller der ein har naust

Ludngrind: grind av runde eller halvrunde trestokkar plassert mellom marabakke/fjæremål og naustopninga

Slipp: bane/renne av fastare materiale der båtar kan land- og sjøsetjast

1 Fellesnaust - utforming

Slak ludngrind/stø/slipp bør hella mellom 5 og 8 grader (heller 5 enn 8 for å mogleggjera landsetjing når få hender er tilstades)

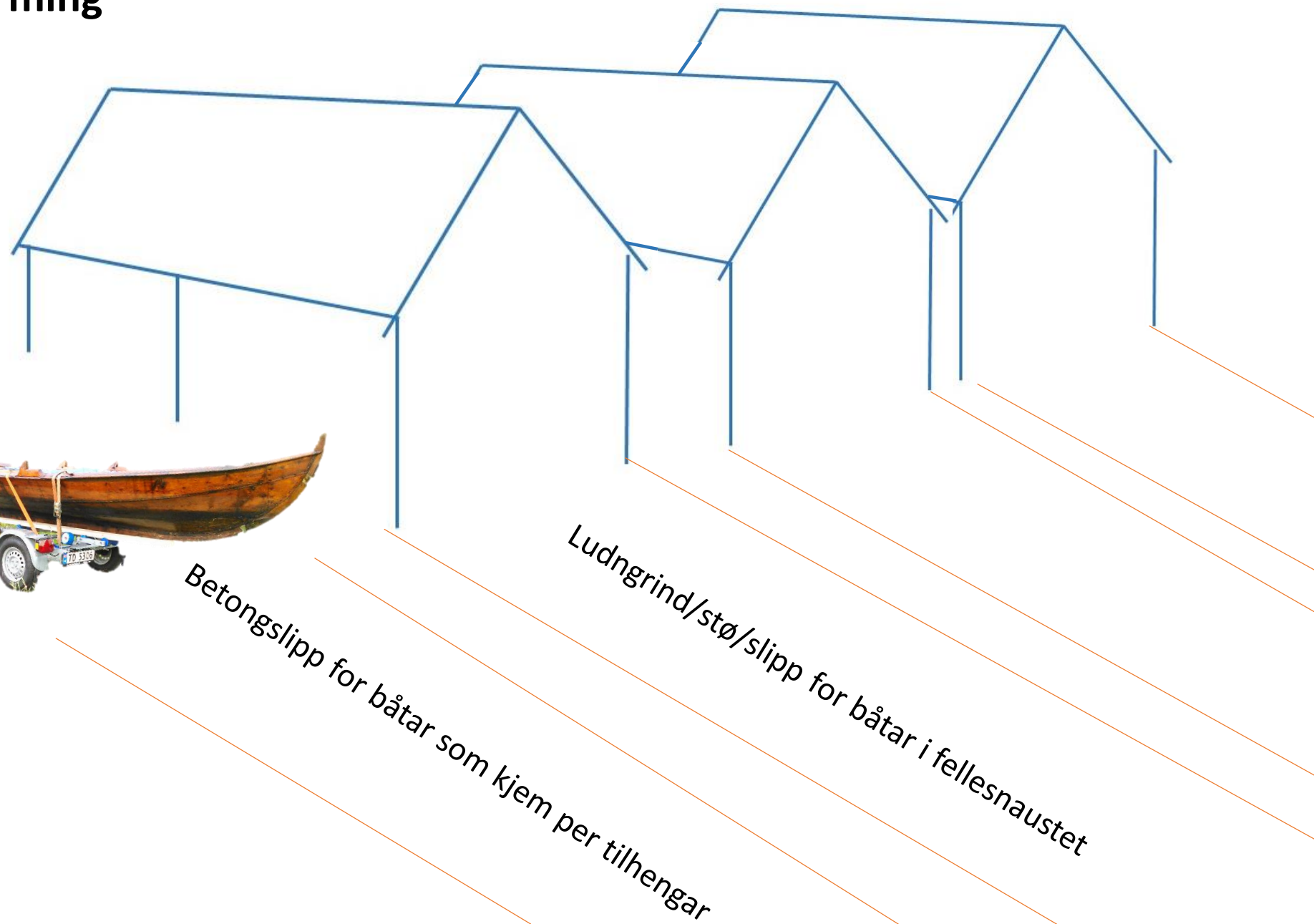
Helst bør ein vanleg halvaksen person åleine enkelt kunne landsetja ein tom færing

Ludngrind/stø/slipp må gå så langt ut at ein kan sjø- og landsetja uavhengig av tidevatnet

Naustgolvet må vera så høgt oppe at ein unngår at stormflo kjem opp på naustgolvet

1 Fellesnaust - utforming

Snuplass for bil
med tilhenger

Betongslipp for båtar som kjem per tilhengar

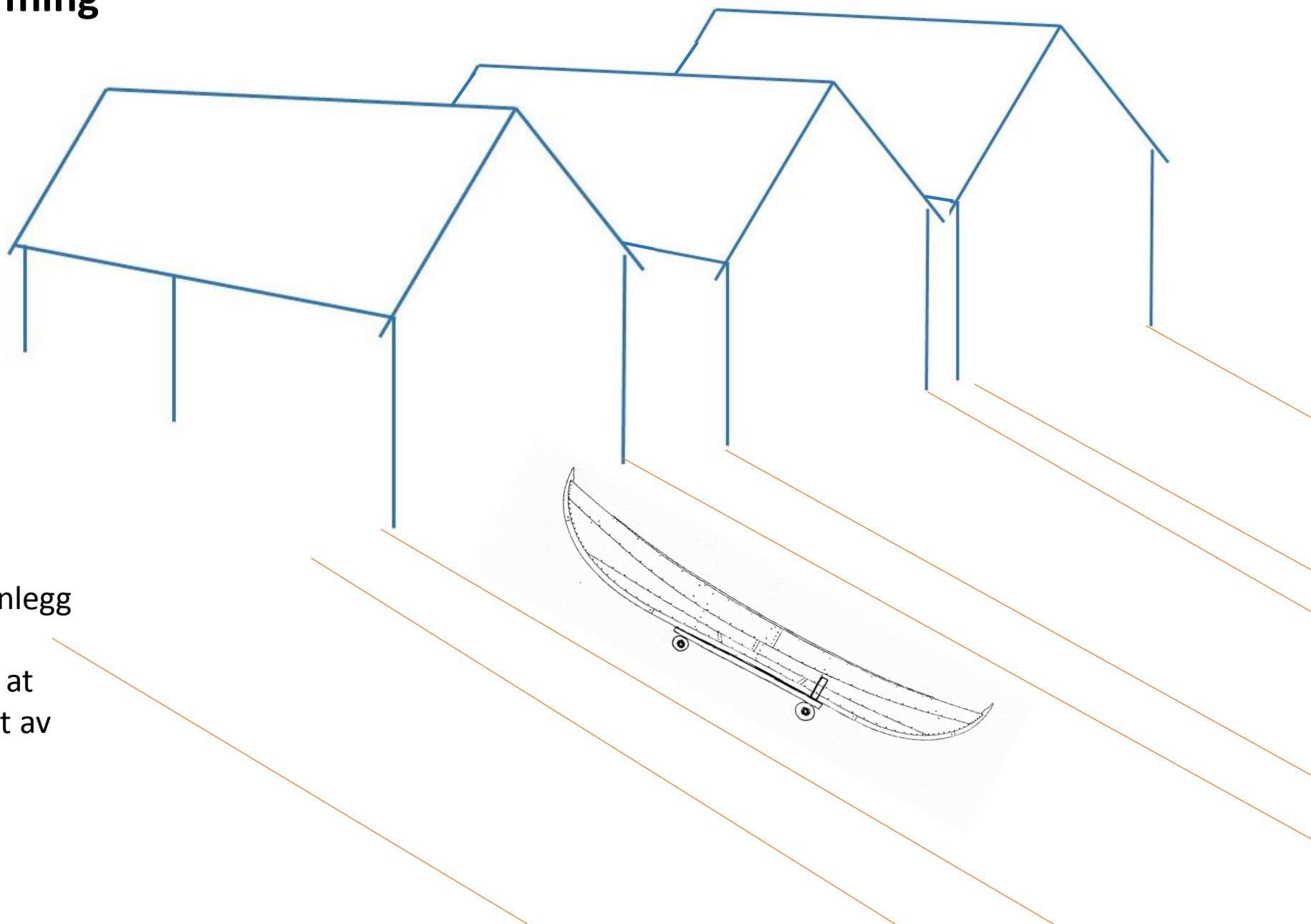
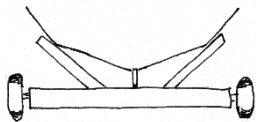
Ludngrind/stø/slipp for båtar i fellesnaustet

1 Fellesnaust - utforming

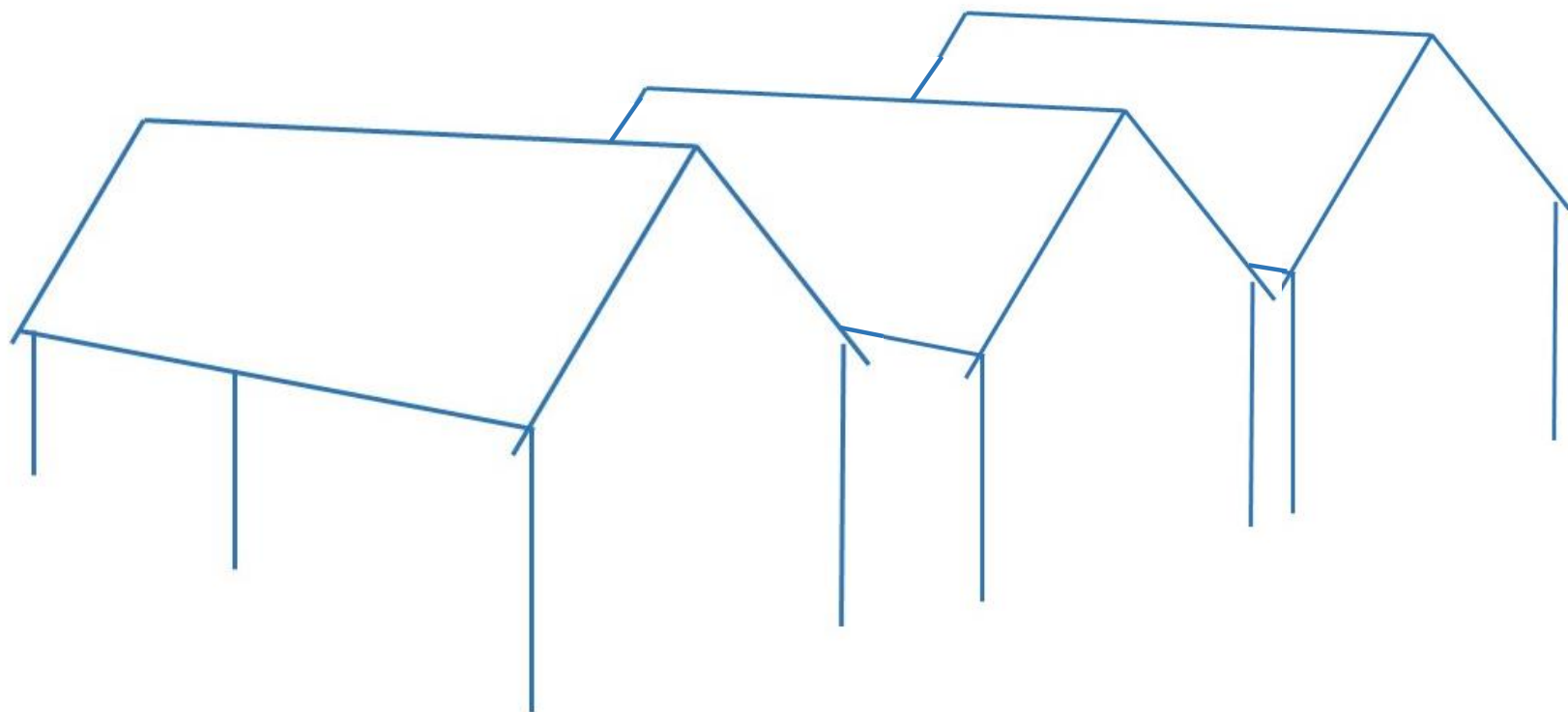
Kvart naustanlegg bør ha stasjonert nokre båthengarar, slik at båtane enkelt kan flyttast til andre lokalitetar, til dømes ved stemner. Båthengarane kan låsast med hengelås med kode.

1 Fellesnaust - utforming

Nokre av båt plassane i kvart naustanlegg bør vera utstyrt med slippvogn med elektrisk spel med fjernkontroll, slik at båtane enkelt kan sjø- og landsetjast av ein person som ikkje er så sterk

1 Fellesnaust

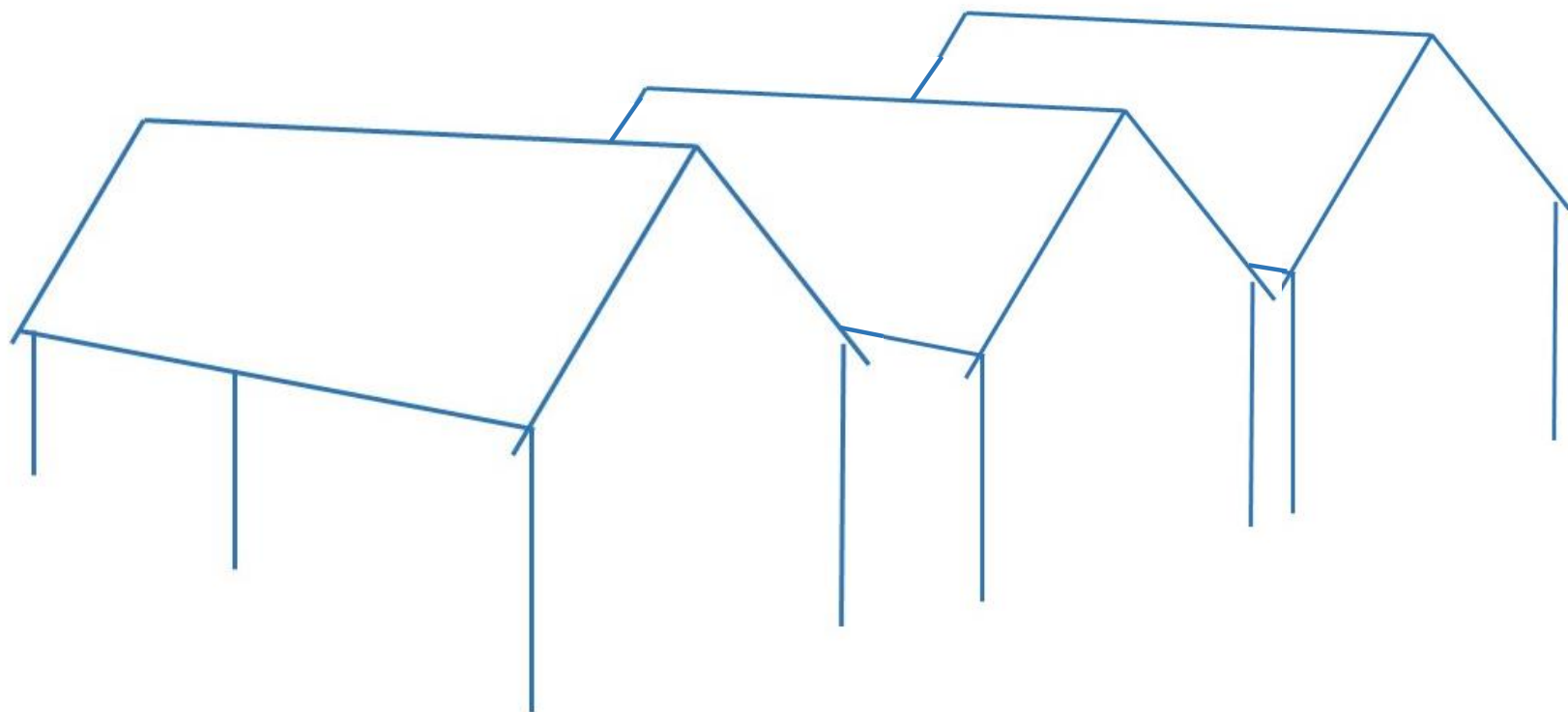
Minst eitt fellesnaust i kvar kommune i heile landet – på sikt: gjerne fleire i kvar kommune

Fellesnausta rommar nybygde tradisjonsbåtar frå lokalområdet

I overgangssonar mellom ulike båtdistrikt kan eit fellesnaustanlegg godt romma båtar frå fleire båttradisjonar

Prosjektet «Tradisjonsbåtar i fellesnaust til folket» har såleis potensiale for å romma alle båttradisjonane i landet

1 Fellesnaust

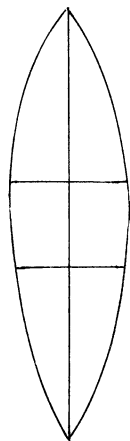

For å koma i gang med båttaktivitet, kan ein i ein startfase sjå for seg bruk av eksisterande tradisjonsbåtar i utmerka tilstand

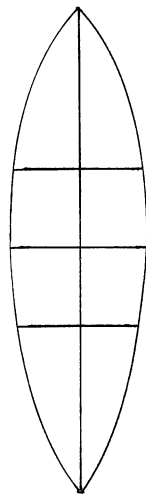
Desse båtane bør då vera eigd/disponert av fellesskapet/driftsorganisasjonen heller enn eigd av private/enkeltpersonar

På sikt bør det sjølvsagt vera nybygde tradisjonsbåtar forvalta av eit demokratisk styrt fellesskap som får stå i fellesnausta

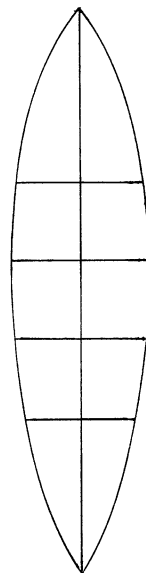
2 Båtane

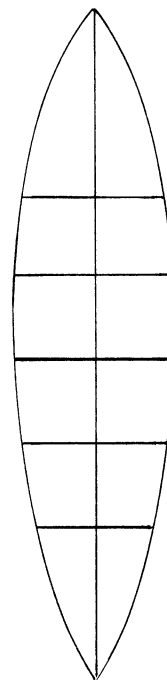
Æring

Færing

Seksæring

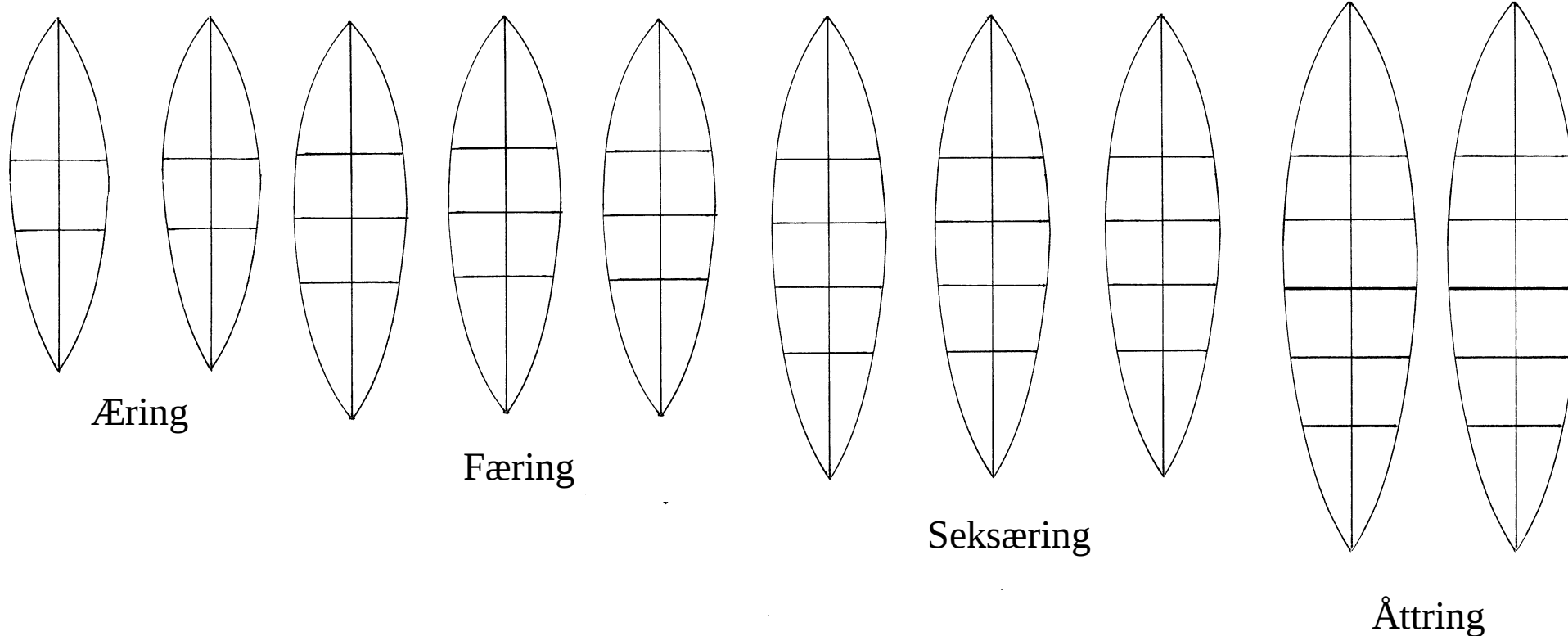
Åttring

Koordinerte fellestingingar gjev båtbyggjarane og organiserte båtbrukarmiljø høve til å påverka kva slags båtar som skal byggjast

Gjev høve til jamnleg produksjon av nybygg i ulike storleikar: æring, færing, seksæring til åttring og enda større båtar

Båtar i same storleik i same naustanlegget bør vera nokså einsarta – viktig ved tevlingar

2 Båtane

Døme fellesnaustanlegg A

2 æringar – 8 1/2 alen
3 færingar – 10 1/4 alen
3 seksæringar – 11 1/2 alen
2 åttringar – 13 alen

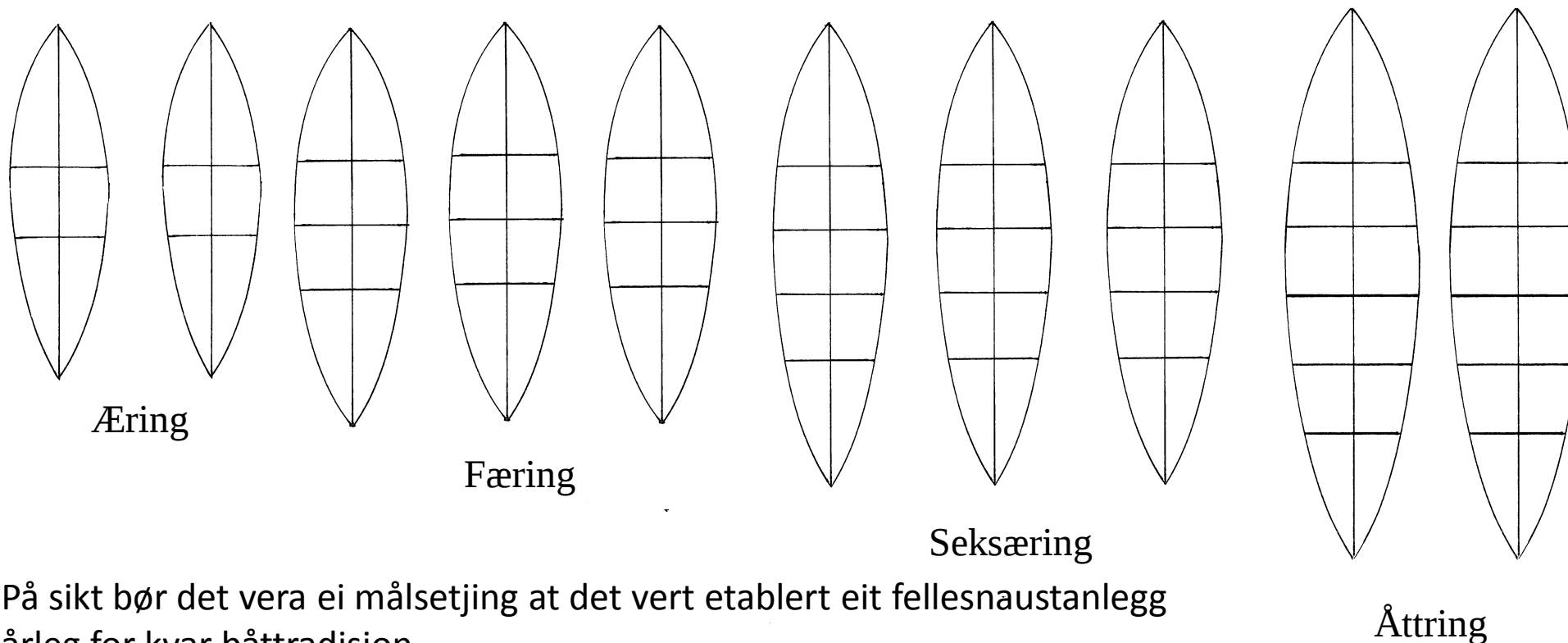
Døme fellesnaustanlegg B

2 æringar – 8 alen
3 færingar – 10 alen
3 seksæringar – 12 alen
2 åttringar – 14 alen

Døme fellesnaustanlegg C

2 æringar – 9 alen
3 færingar – 10 3/4 alen
3 seksæringar – 12 1/2 alen
2 åttringar – 13 1/2 alen

2 Båtane

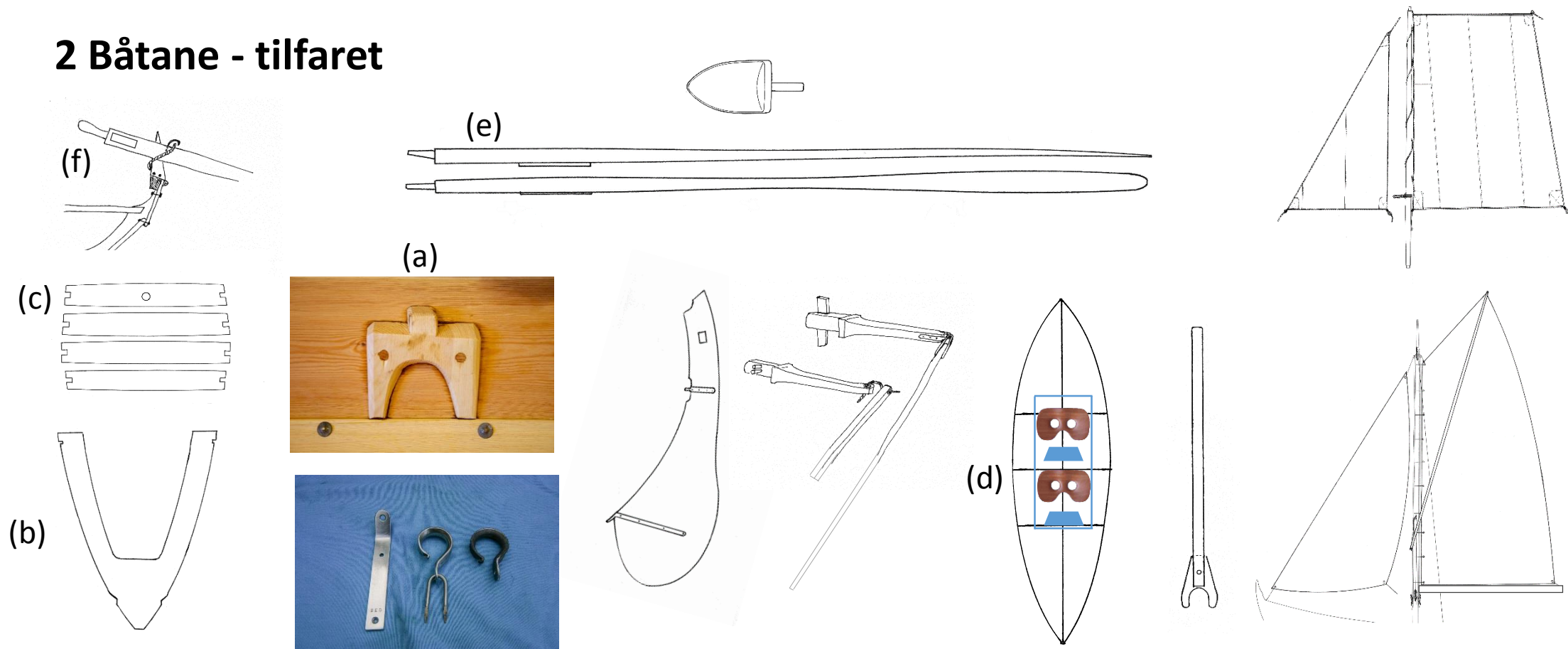

På sikt bør det vera ei målsetjing at det vert etablert eit fellesnaustanlegg årleg for kvar båttradisjon

Skal eit fellesnaustanlegg få ei effektiv etablering bør det koma på plass 10 båtar i løpet av eitt år (Merk at 10 båtar vil vera tilstrekkeleg til at alle elevane i ein skuleklasse kan ro samstundes og inntil 2 skuleklassar kan vera utpå samstundes)

Skal ein koma dit må kapasiteten i kvar byggjetradisjon vera 10 nybygde båtar pr år + arbeidet i skogen og på saga + formidling til publikum + driva opplæring av nye båtbyggjarlæringar + driva fagleg fordjuping

2 Båtane - tilfaret

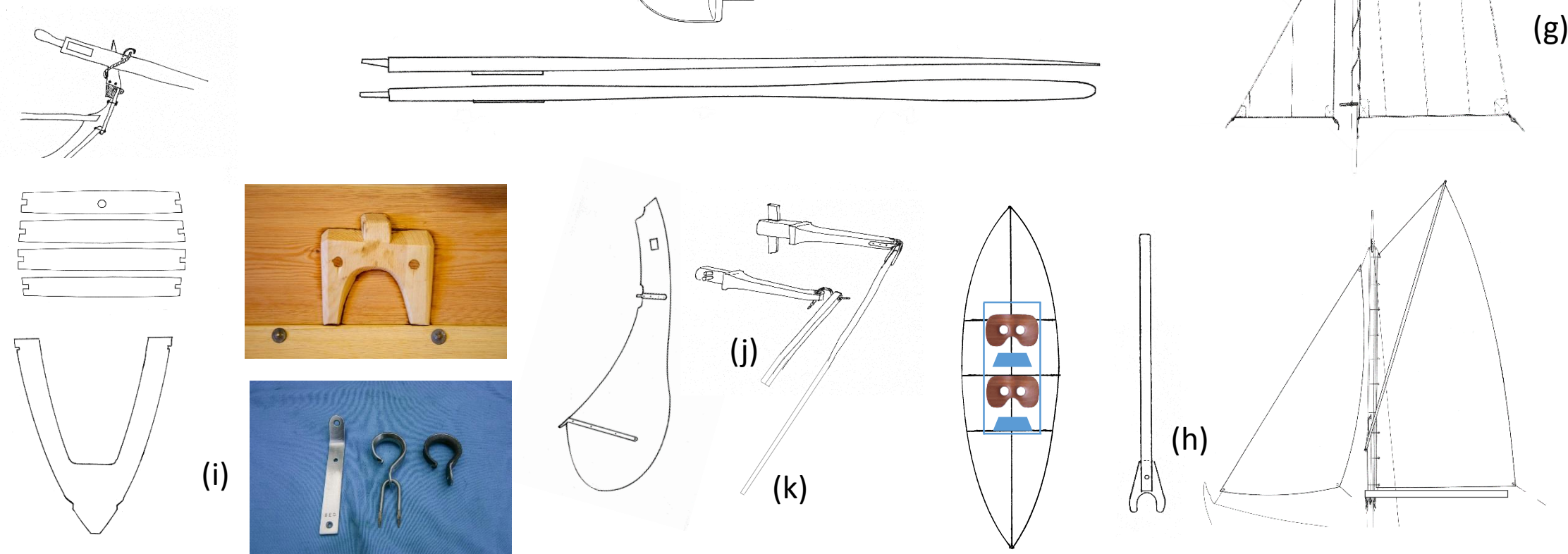
Alle båtane har komplett tilfar for ulike typar bruk – tradisjonell og moderne roing, ulik rigg for tursegling og sportssegling

Roing:

Avtagbare skuttofter (a), sessar (b), segltofte og rotofte for same beten (c) , skinne, rulleseater og fotstøtter (d)

Tradisjonelle årer (e), lettare årer for barn, tohandsårar for større båtstorleikar (f)

2 Båtane - tilfaret

Alle båtane har komplett tilfar for ulike typar bruk – tradisjonell og moderne roing, ulik rigg for tursegling og sportssegling

Segling:

Mindre turrigg utan bom (g), større sportsrigg med bom og spilbom (h), standardisert mastesko for ulike masteføter, både røstjarn og vantekrok (i), rorkult med kort rorstang for styring frå bakronga (j), rorkult med lang rorstang for styring frå baktofta (k)

2 Båtane - brukarane

Uteskule/undervisning – barnehage/grunnskule

Trening – ungdom/studentar/vaksne

Lagbygging for næringsliv og andre aktørar - vaksne

Rekreasjon/helse – familiar/vaksne/pensjonistar

Tevling for årer eller segl – alle aldrar

Turisme – alle aldrar

Integrering av nye landsmenn – alle aldrar

Fiske/jakt – alle aldrar

Kulturbasert omvisning – alle aldrar

2 Båtane - Organisering

Lokalt engasjement

Identifisera og engasjera lokale aktørar som i godt samspel tar eigarskap til prosessen med å etablera fellesnausta og båtane, truleg trengst det både lokale og regionale koordinatarar i denne prosessen.

Organisasjonsmodell

Fellesnaustet kan vera eigd av eksisterande allmenntilgjenglege grunneigarar eller ein eller fleire opne, demokratiske organisasjonar som brukar båtane i dei.

Båtane kan vera eigd av ein eller fleire opne, demokratiske organisasjonar som kan til dømes vera tilknytte Norges Rorbund, Norges Seilforbund, Forbundet Kysten eller Den Norske Turistforening.

Rorbundet og Seilforbundet er tilslutta Norges Idrettsforbund og ein kan såleis få midlar (1/3) til anleggsutvikling (etablering av naust) og ein kan få midlar (1/3) til utstyr (innkjøp av båtar). Gjennom Forbundet Kysten kan kystlag kan søka tilskot (1/2) hjå Miljødepartementet til innkjøp av Kystledsbåtar. Også gjennom DNT har lokallag tilgang på tippemidlar.

2 Båtane - organisering

Drift

Driftsorganisasjonen må sikra jamnleg tilsyn, prosedyrar for jamnleg vedlikehald og reparasjonar, utstyrsoppgraderingar og syta for forsikring

Inntekter

Brukarbetaling truleg naudsynt for å sikra inntekter til normalt vedlikehald/utstyrsoppgraderingar av tilfar/båtar/naust/annan infrastruktur og kompensasjon til vaktmeister (gjerne ein reparasjonskyndig som har verkstad i nærleiken)

Desse hovudprinsippa kan vurderast (og evt kombinerast):

Kontingent (mnd/halvår/år)

Låg brukarbetaling pr gong

Skreddarsydde pakkeprisar for grupper

Digital infrastruktur

App/www for båtreservasjon, brukarbetaling, tur-forslag/ruter, brukartips, båt-sporing pr gps, resultatservice etter tevlingar og spreining av multimedia #noermeutpåmedtradisjonsbåtane

2 Båtane - produksjon

Planlegging av båttinginga

Lokalmiljøet, båtbyggjarane og det organiserte båtbrukarmiljøet spesifiserer i fellesskap kva storleikar og typar båtar som skal byggjast, det må lagast ein realistisk framdriftsplan på både finansiering, naustbygging og båtbygging

Båtbyggjarane bør organiserast slik at flest mogleg av båtbyggjarane over tid får byggja uforstyrta frå publikumsformidlinga
Produksjonsverkstad og formidlingsverkstad bør difor ikkje vera samlokaliserte

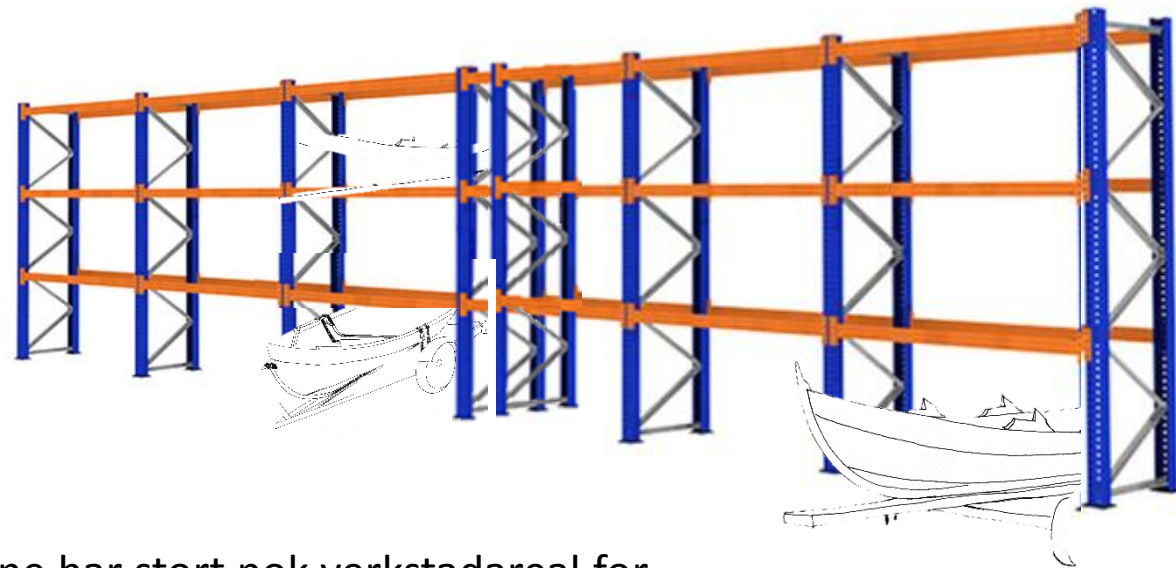
Byggjefasen

Båtbyggjarane produserer båtane og tilfaret

Publikumsformidlinga kan gå på omgang mellom båtbyggjarane

Lærlingopplæringa kan inngå i både publikumsformidlinga og i aukande grad utover i læretida i den ordinære båtbygginga

2 Båtane - produksjon

Ein produksjonsverkstad må lokaliserast slik at ein båtbyggjarane har stort nok verkstadareal for produksjon, stort nok materiallager og stort nok mellomlager til ferdigproduserte båtar

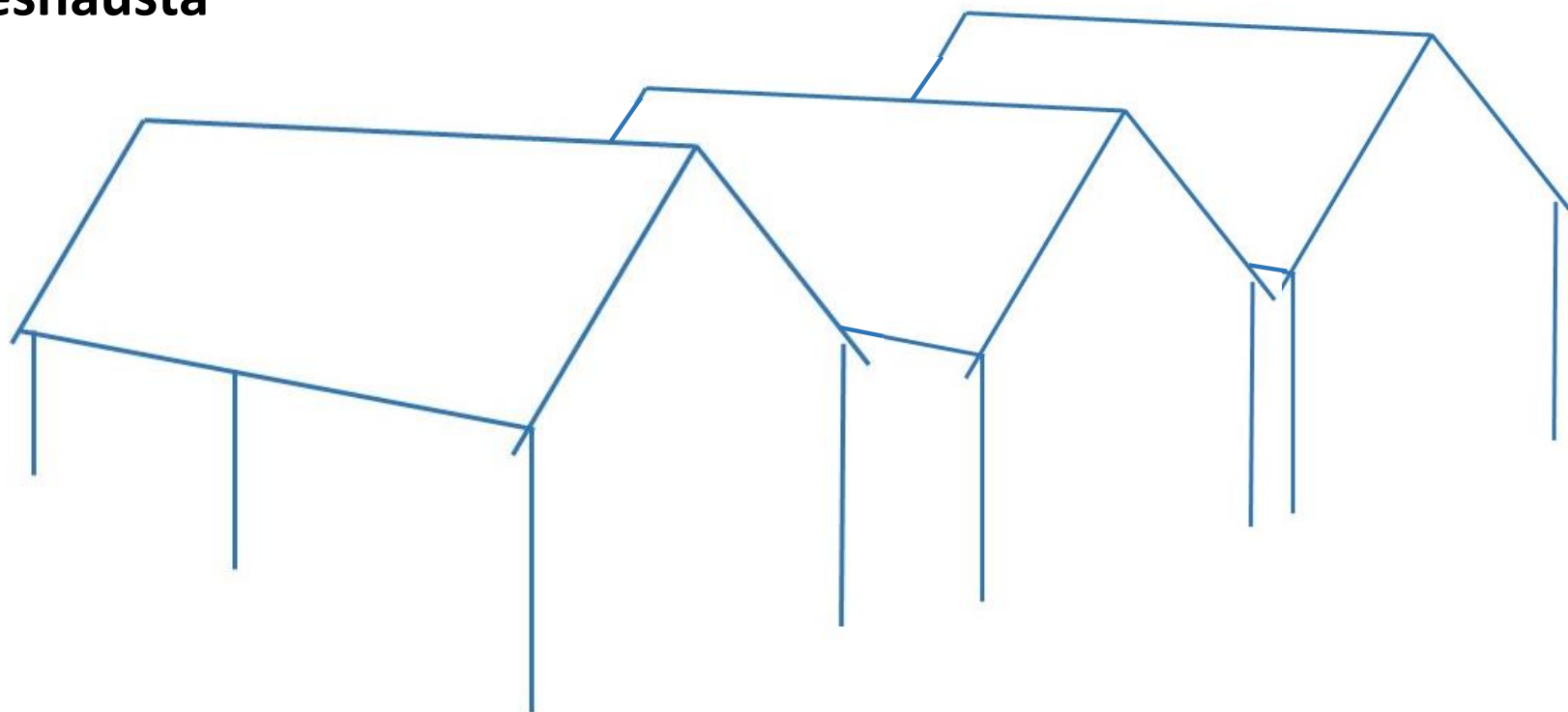
Ein produksjonsverkstad kunne difor med føremon vore samlokalisert med eit båtlager med gode lagringstilhøve for tradisjonsbåtar og ikkje minst god kapasitet

Slik kan ein frigjera verdifullt areal andre stader, for til dømes museum og båtbrukarorganisasjonar

Eit plasseffektiv båtlager kan ha stålreolar i fleire høgder der båtane står fastsurra på pallar og vert forflytta med truck/jekk
Båtlageret bør til ei kvar tid ha tilgjengeleg demonstrasjonsbåtar i ulike storleikar som enkelt kan setjast på tilhengar/vatn
Vidare kan kortidsutleige av båtar på båthengar vera ei potensiell inntektskjelde, for til dømes bryllaup eller helgeturar
Ledig lagringsplass i båtlageret kan evt. leigast ut til private tradisjonsbåteigarar og såleis tilføra inntekter

Båtlageret kan godt vera samlokalisert med ein verkstad der interesserte kan driva reparasjonsarbeid

3 Finansiering - fellesnausta

Enkle naust kostar lite, medan grunnarbeid og vegtilkomst kostar meir

Spleiselag mellom grunneigar og brukarorganisasjon + eksterne tilskot frå både offentlege og private pengesekkar

Folkefinansiering/spleiselag/crowdfunding?

Finansieringsplanen må truleg skreddarsyast lokalt til kvart enkelt fellesnaustprosjekt

3 Finansiering - båtbyggjarane

Fordelingsprinsipp

Det er rimeleg at det offentlege står for utlegga til lønsmidlar til båtbyggjarane + rimelege driftsmidlar til deira aktivitetar. Slik får det offentlege teke vare på byggjetradisjonen og ein sikrar stabil finansiering av produksjonsverkstadane. Frå tid til annan bør produksjonsverkstadane få høve til å oppgradera naudsynt verkty/utstyr.

Båtbyggjarlønna bør justerast i samsvar med konsumprisindeks og elles følgja normale ansiennietetsprinsipp.

Attåt kjerneverksemda med å nyprodusera eit visst tal båtar pr. år, må båtbyggjarane ha høve til å utføra naudsynt arbeid i skogen og på saga + driva formidling til publikum + driva opplæring av nye båtbyggjarlæringar + driva fagleg fordjuping.

3 Finansiering - båtane

Fordelingsprinsipp

Det er rimeleg at båtkjøpar dekkar utlegga til materialar, båtsaum, beslag, segl, tauverk, skruer, dekksutstyr og smurning. Slik får båtkjøparane eit eigarskap til tradisjonsbåtane.

Tradisjonsbåtprisen bør difor vera på nivå med moderne serieproduserte båtalternativ i tilsvarande storleik

Prismodellen bør vera om lag slik (framlegg til justerte prisar frå 2018 inkl mva):

Æring (60 000 kr) – færing (70 000 kr) – seksæring (80 000 kr) – åttring (90 000 kr) – større båtar (100 000 kr)

Prisen bør inkludera båt og komplett pakke med tilfar.

Når nordisk klinkbåtbygging om eit par år vert UNESCO-oppført, så kan dette finansieringsprinsippet brukast til å likestilla prisane norske tradisjonsbåtar uavhengig av båttype. Eit slikt nyprisnivå vil òg justera bruktmarknaden til eit fornuftig nivå.

3 Finansiering – ei samanlikning

Ein idrettshall kostar ca 40-60 millionar kroner = aktivitetsarena for inntil 100 elevar samstundes = 400 000-600 000 kr/elev
Nytt klasserom til ein eksisterande skule kostar ca. 5 millionar kroner = aktivitetsarena for inntil 30 elevar = 166 666 kr/elev

Fellesnaust + 10 båtar i storleikane vist på s 18 med prisnivået skissert på s 26:

2 x æring a 60 000 = 120 000 kr (1 x 2 båtbrukar)

3 x færing a 70 000 = 210 000 kr (3 x 2 båtbrukar)

3 x seksæring a 80 000 = 240 000 kr (3 x 3 båtbrukar)

2 x åttring a 90 000 = 180 000 kr (2 x 4 båtbrukar)

Totalt 750 000 kr for båtar til 25 båtbrukarar

Det bør vera mogleg å byggja eit fellesnaustanlegg til desse for inntil 1 250 000 kr

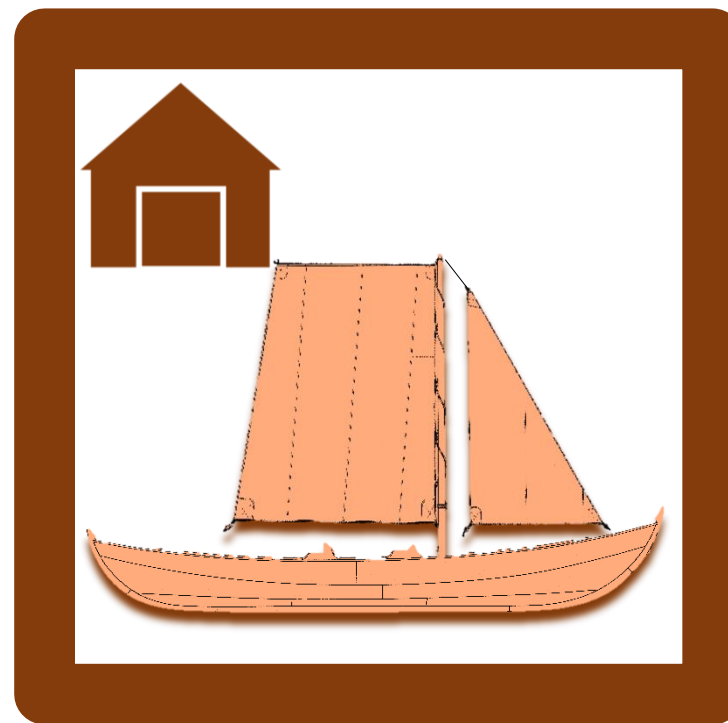
Samla investering for naust og anlegg vert då 2 millionar

I tillegg kjem sjølvsgt lønsmidlane som går til båtbyggjarane, her rekna til 3 millionar

For totalt fem millionar kan ein såleis få tradisjonsbåtar og fellesnaust til 25 båtbrukarar = 200 000 kr/ båtbrukar

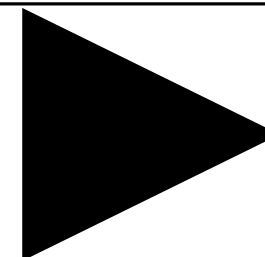
Dersom det offentlege står for løna til båtbyggjarane og eit engasjert lokalmijø finansierer båtane, kan ein såleis få eit uteskuleanlegg for 120 000 kr/elev. I tillegg får ein ein del andre positive funksjonar på kjøpet!

4 Målsetjingar

Tradisjonsbåtanlegg

0,5 km

Skapa lavterskel-møtestader mellom folk i ulike aldrar gjennom allment tilgjengelege fellesnaust med nybygde tradisjonsbåtar

Fremja fellesskap, naturopplevingar, folkehelse og folkeopplysning i både bygd og by gjennom fysisk aktivitet i naturen

Vidareføra den UNESCO-oppførte kulturtradisjonen bygging og bruk av klinkbygde tradisjonsbåtar tilpassa moderne bruk

5 Framdrift

2017 ~~Fase 1: ideutvikling, prosjektkonkretisering, kostnadsoversyn~~

2017-2018 Fase 2: forankring av ideen hjå ulike aktørgrupper

2018-2045 Fase 3: etableringar av fellesnaust/nybygging av båtar/etableringar av båtmiljø

2019-2115 Fase 4: drift, vedlikehald

2110-2135 Fase 5: fornying av flåten

2120-2210 Fase 4: drift, vedlikehald

2200-2225 Fase 5: fornying av flåten

OSV

Har du innspel til dette?

Ta gjerne kontakt med oss!

Bergen 20. januar 2018

Helsing

Atle Bergseth

48 03 97 67

atle_bergseth@yahoo.no

Kjell Magnus Økland

95 04 67 39

kystsogevekene@hfk.no